

Mr Dragana ČVOROVIĆ,
saradnik u nastavi na Kriminalističko -
policijskoj akademiji u Beogradu

UDK: 343.123.12(497.11)
Primljeno: 15. decembra 2010. god.

**ODNOS POLICIJE I DRUGIH SUBJEKATA PRETKRIVIČNOG
POSTUPKA KAO FAKTOR NJEGOVE EFIKASNOSTI
I RADNA VERZIJA ZKP RS**

U radu je obrađena problematika odnosa policije i drugih subjekata pretkrivičnog postupka i njenog uticaja na njegovu efikasnost shvaćenu u kvalitativnom i kvantitativnom smislu reči. Posmatrano u tom kontekstu, u radu je predmetna problematika analizirana kroz tri grupe pitanja. Prva grupa pitanja je posvećena opštim napomenama o pretkrivičnom postupku, subjektima i radnjama i njegovom značaju za donošenje odluke javnog tužioca o pokretanju ili nepokretanju krivičnog postupka u datoj krivičnoj stvari. Nakon ovog, u drugoj grupi pitanja analiziran je pojam, značaj i faktori efikasnosti pretkrivičnog postupka i u okviru iste je posebno ukazano na značaj međusobnog odnosa subjekata pretkrivičnog postupka kao faktora njegove efikasnosti. Pored ovog, u radu je ukazano i na druge faktore efikasnosti kao što su: načelo oportuniteta, složenost i težina konkretnog krivičnog predmeta, zakonska norma, organizacija subjekata pretkrivičnog postupka, zloupotreba prava, broj podnetih krivičnih prijava i dr. Treća grupa pitanja je posvećena odnosu policije i drugih subjekata pretkrivičnog postupka (prevashodno javnog tužioca i istražnog sudije) i uticaju njihovog odnosa na efikasnost pretkrivičnog postupka, kao posebnom i značajnom faktoru efikasnosti. U okviru ove grupe pitanja analizirana su i rešenja međusobnog odnosa policije, javnog tužioca i drugih subjekata predistražnog i istražnog postupka prema rešenjima datim u Radnoj verziji ZKP RS. Na kraju rada data su zaključna razmatranja i predlozi de lege ferenda do kojih se došlo u proučavanju predmetne problematike.

Ključne reči: Krivičnoprocesno zakonodavstvo, prekrivični postupak, predistražni postupak, efikasnost, javni tužilac, policija, istražni sudija, faktori efikasnosti, Radna verzija ZKP RS.

1. Opšte napomene o prekrivičnom postupku, subjektima i radnjama prekrivičnog postupka

Pojam „prekrivični postupak“ je već duže vremena prisutan u našoj stručnoj literaturi, dok kada je reč o našem krivičnom procesnom zakonodavstvu, uvodi se tek Zakonikom o krivičnom postupku iz 2001. god.¹ Pre donošenja Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine² materija prekrivičnog postupka je bila regulisana kroz posebno poglavlje prethodnog postupka i to pod nazivom „krivična prijava”.³

Zakonikom o krivičnom postupku iz 2001. godine problematika prekrivičnog postupka se stavlja na primarno mesto njegovog drugog dela koji je posvećen celokupnom toku postupka (počinje prekrivičnim i završava se posebnim odredbama o postupcima za krivična dela organizovanog kriminala, korupcije i drugih izuzetno teških krivičnih dela – čl. 222-504č). Posmatrano u ovom kontekstu, stav zakonodavca koji problematici prekrivičnog postupka posvećuje celo jedno poglavlje i sa ovakvim svojim pristupom u normiranju je za pozdraviti i ukazuje na stepen njegovog značaja u postupku rasvetljavanja i dokazivanja krivičnih dela i njihovih učinilaca uopšte.⁴ Međutim, i pored toga što zakonodavac izričito upotrebljava pojam „prekrivični postupak”, on ga bliže ne određuje. Nasuprot, određivanje pojma prekrivični postupak je u potpunosti prepušteno teoriji, koja se time bavila i pre nego što je prekrivični postupak bio posebno – izričito normiran Zakonikom o krivičnom postupku iz 2001. godine.

U našoj stručnoj literaturi prisutna su različita mišljenja oko određivanja pojma prekrivičnog postupka. Tako, prof. Škulić u svom Komentaru Zakonika o krivičnom postupku kaže „Nekadašnji prekrivični postupak nestaje kao posebna faza, a sve radnje (operativnog karaktera), koje je u njemu vršila policija su radnje prethodne istrage, koja se vodi dok se radi o nepoznatom učiniocu krivičnog dela”⁵. S obzirom na navedeno, čini se sasvim opravdanim stav autora da prekrivičnom postupku daje karakter posebne faze postupka (ne krivičnog) čije je težište na radnjama policije operativnog karaktera. Z. Jekić ne daje preciznu definiciju

1 Vidi: Obrazloženje Predloga Zakonika o krivičnom postupku, Savezno ministarstvo pravde, Beograd, 2001.

2 „Sl. list SRJ”, br. 70/2001, 68/2002 i „Sl.glasnik RS”, br. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 46/2006, 49/2007, 122/2008, 20/2009 i 72/2009.

3 Glava XV (čl.148-156) Vidi: T.Vasiljević, M. Grubač, Komentar Zakonika o krivičnom postupku, Savremena administracija, Beograd, 1987., str. 255-280.

4 Reč je o glavi XVIII Zakonika (čl. 222-240).

5 M. Škulić, Komentar Zakonika o krivičnom postupku, JP „Sl. Glasnik“, Beograd, 2007., str. 759.

pretkrivičnog postupka, već ukazuje na nužnost otkrivanja krivičnog dela i učinio-
ca i smatra da se otkrivanje krivičnih dela i njihovih učinilaca vrši najčešće putem
krivične prijave⁶. Za razliku od ovakvog pristupa prof. Đurđić ističe da je
pretkrivični postupak „zakonom predviđena delatnost otkrivanja krivičnog dela i
učinioaca koju preduzimaju ovlašćeni subjekti s ciljem da se krivična stvar rasvetli
do stepena osnovane sumnje i time stvore uslovi za pokretanje krivičnog postupka.”⁷
Prema shvatanju prof. Bejatovića pretkrivični postupak „predstavlja zakonom pred-
viđenu i naučno prihvatljivu delatnost određenih subjekata koja se preduzima radi
rasvetljavanja krivičnog događaja do stepena osnovane sumnje i na taj način
omogućava donošenje adekvatne odluke o njegovom pokretanju i vođenju”⁸.

Bez obzira na različita mišljenja kada je reč o određivanju pojma
pretkrivičnog postupka, neophodno je da tim pojmom budu obuhvaćene tri njegove
osobnosti. To su način i karakter preduzimanja radnji u istom, njegovi subjekti i
njegov osnovni cilj. U skladu sa ovim, pretkrivični postupak se može definisati kao
*zakonom predviđena i naučno prihvatljiva delatnost javnog tužioca, policije i
drugih njegovih subjekata koja se preduzima u cilju rasvetljavanja konkretnog
krivičnog događaja do stepena osnovane sumnje, a time i omogućavanja javnom
tužiocu donošenja adekvatne odluke o pokretanju i vođenju, odnosno nepokretanju
krivičnog postupka (odbačaju krivične prijave)*. Shodno ovom, četiri osnovna
obeležja pretkrivičnog postupka su:

- Zakonom zasnovana i naučno prihvatljiva delatnost njegovih subjekata
- Noseća uloga javnog tužioca i policije
- Njegova funkcija
- Neobaveznost u svim krivičnim slučajevima.⁹

U vezi sa opštim napomenama o ovom postupku, s obzirom na stepen nje-
govog značaja u postupku rasvetljavanja i dokazivanja krivičnih dela i njihovih
učinilaca uopšte posebnu pažnju zaslužuju i sledeće činjenice:

1. Pretkrivični postupak, kao što i iz samog naziva proizilazi prethodi
krivičnom postupku i kao takav ne predstavlja njegov deo i nije krivičnog pro-
cesnog karaktera. U skladu sa navedenim radnje koje se u njemu preduzimaju su
većinom potražne, upravnog su karaktera i kao takve su samo iz praktičnih i
tehničkih razloga unete u Zakonik o krivičnom postupku. Neformalnog su karaktera

6 Z. Jekić, Krivično procesno pravo, Beograd, 1998., str. 246.

7 V. Đurđić, Krivično procesno pravo (Posebni deo), Pravni fakultet Niš, 2006., str. 9.

8 S. Bejatović, Krivično procesno pravo, JP „Sl. glasnik“, Beograd, 2010., str. 363.

9 Prema stavu prof. Škulića pet je osnovnih obeležja pretkrivičnog postupka i oni se uglavnom pok-
lapaju sa ovim obeležjima. Razlika je jedino u konkretizaciji svakog od njih. Tako npr. prof.
Škulić posebno ističe da „u formalnom smislu započinjanje pretkrivičnog postupka ne znači i
pokretanje krivičnog postupka, što je posledica njegovog neformalnog i uglavnom nesudskog i
nejavnog karaktera, dok je obrnuto, osnovna karakteristika krivičnog postupka da je on strogo
formalan, te da u najvećoj meri ima sudski karakter“ (Vidi: M. Škulić, Krivično procesno pravo,
Beograd, 2009., str. 321).

i beleže se službenom beleškom. Samo izuzetno i u ovom postupku može da dođe do preduzimanja i pojedinih radnji koje su procesnog karaktera. Slučaj npr. sa pretresanjem stana i lica, uviđajem i veštačenjem.¹⁰

2. Glavni subjekti prekrivičnog postupka su javni tužilac i policija. Međutim realizacija zadatka prekrivičnog postupka ne bi bila moguća bez aktivnosti i sudelovanja i drugih subjekata prekrivičnog postupka čija uloga nije primarna (kao što je slučaj sa javnim tužiocem i policijom), ali je svakako od velikog značaja kada je u pitanju rasvetljenje konkretne krivične stvari do potrebnog stepena sumnje. Broj ovih subjekata nije mali i zavistan je od konkretne krivične stvari.

3. Rukovodilac prekrivičnog postupka je javni tužilac, što je i izričito propisano zakonom.¹¹ Ovakvo njegovo svojstvo proizilazi iz činjenice da je javni tužilac jedini ovlašćeni tužilac za preduzimanje krivičnog gonjenja kod krivičnih dela za koja se goni po službenoj dužnosti. U skladu sa svojom rukovodećom ulogom, javni tužilac koordinira prekrivičnim postupkom, usmerava rad policije u pravcu koji dovodi do uspešne realizacije prekrivičnog postupka. Međutim, i pored ovakve svoje glavne uloge, postupanje javnog tužioca može da se kreće samo u granicama datih mu ovlašćenja, a odnos sa policijom i drugim subjektima prekrivičnog postupka mora da bude zasnovan ne na proizvoljnosti, već na prethodno utvrđenim pravilima.

4. Prekrivični postupak nije neophodan stadijum postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih slučajeva. Naime, on može izostati u onom slučajevima kada se na osnovu same krivične prijave ili podataka do kojih se došlo na neki drugi način raspolaze podacima do kojih se inače dolazi u prekrivičnom postupku. Najčešće se prekrivični postupak pokreće na osnovu podnete krivične prijave i kao takav služi da potkrepi osnove sumnje da je u pitanju određeno krivično delo i učinilac i na taj način omogućiti pokretanje krivičnog postupka. Međutim, prekrivični postupak može i da prethodi prijavljivanju krivičnog događaja (podnošenju krivične prijave)¹² i u tom slučaju omogućava njeno pripremanje. Kada je reč o preduzimanju radnji prekrivičnog postupka i aktiviranju njegovih subjekata nakon podnošenja krivične prijave, onda treba naglasiti da je ono potpuno nezavisno od okolnosti koje su vezane za vrstu podnosioca krivične prijave (da li su u pitanju građani ili državni organi), načina njenog podnošenja (pismena ili usmena) i dr.

5. Osnovni zadatak prekrivičnog postupka je da se reši i rasvetli konkretni krivični događaj do stepena osnovane sumnje i time omogućiti da javni tužilac donese adekvatnu-ispravnu odluku o tome da li će pokrenuti krivični postupak ili ne. Kao neophodan preduslov pokretanja prekrivičnog postupka traži se potreban stepen sumnje (osnovi sumnje o izvršenom krivičnom delu za koje se goni po

10 Vidi: M. Škulić, *Krivično procesno pravo, Posebni deo*, Beograd, 2009.

11 Čl. 46. st. 2. tač. 1. ZKP.

12 O pojmu i osnovnim karakteristikama krivične prijave kao najčešćem načinu obaveštavanja nadležnog organa o izvršenom krivičnom delu vidi: M. Škulić, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, JP „Sl. Glasnik“, Beograd, 2007., str. 760-769.

službenoj dužnosti), a što istovremeno predstavlja i momenat kojim nastaje dužnost za policiju da preduzme potrebne mere i radnje da se pronade učinilac krivičnog dela, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne, da se otkriju i obezbede tragovi krivičnog dela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i da se prikupe sva obeveštenja koja bi mogla biti od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka. Preduzimanje Zakonikom predviđenih mera i radnji od strane policije omogućava da se osnovi sumnje transformišu u osnovanu sumnju i time uspešno realizuje zadatak prekrivičnog postupka koji može da dovede i do pokretanja krivičnog postupka.

6. Jedna od specifičnosti prekrivičnog postupka jeste i različitost radnji do čijeg preduzimanja u njemu može da dođe. Međutim, bez obzira na njihovu vrstu i na to ko ih preduzima zajedničko im je da služe prikupljanju podataka, predmeta i dokaza o krivičnom delu, odnosno otkrivanju, hvatanju i zadržavanju učinioca krivičnog dela, tj. da su u funkciji realizacije zadatka ovog postupka. Posmatrano sa aspekta svog karaktera, radnje prekrivičnog postupka su kako potražne, tako i istražne. Potražne radnje predstavljaju pravilo, dok su istražne izuzetak. Potražne radnje nemaju krivičnoprocesna obeležja u prekrivičnom postupku, već se izvode uz poštovanje kriminalističke tehnike i taktike. Suprotno njima, istražne radnje koje se preduzimaju u prekrivičnom postupku su istovetne istražnim radnjama krivičnog postupka i to bez obzira da li ih preduzima istražni sudija ili policija. Međutim, bez obzira o kojoj radnji prekrivičnog postupka se radi, važi pravilo da se mora preduzimati humano i obazrivo, vodeći računa da se ne naškodi časti i ugledu lica koja su obuhvaćena postupkom i da se prilikom njihovog preduzimanja mora isključiti svaka bezobzirnost, kao i obmana bilo koje vrste.

7. Posmatrano sa aspekta prekrivičnog postupka, jedna od novina ZKP iz 2001. godine je i izričito uvođenje pojma „osumnjičeni” u ovaj zakonski tekst¹³. Prema odredbi čl. 221. st. 1. tač. 1. Zakonika „Osumnjičeni je lice prema kome je pre pokretanja krivičnog postupka nadležni javni organ preduzeo neku radnju zbog postojanja osnova sumnje da je izvršilo krivično delo”. U kontekstu ovog treba istaći i to da je osumnjičeni po ne malom broju zakonom zagarantovanih prava izjednačen sa okrivljenim.¹⁴

8. U prekrivičnom postupku može doći do pojave većeg broja subjekata, sa različitim svojstvima i različitim fondom prava i dužnosti, a na taj način i različitim doprinosom u otkrivanju i razjašnjavanju krivičnog dela i učinioca krivičnog dela. Posmatrano uopšte, u prekrivičnom postupku susrećemo četiri vrste

13 U ranijim zakonskim tekstovima ovo lice je označavano kao „lice za koje postoje osnovi sumnje da je izvršilo konkretno krivično delo“ (Vidi npr. čl. 152. st. 2. Zakona o krivičnom postupku iz 1977. godine, („Sl.list SFRJ“, br. 4/77).

14 Vidi: V. Đurđić, Evropski standardi zaštite sloboda i prava osumnjičenih i okrivljenih lica, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 165-183.

subjekata. To su: Prvo, subjekti koji pripremaju i podnose krivičnu prijavu.¹⁵ Uz policiju, u ovu grupu subjekata spadaju državni organi, druga zakonikom određena pravna lica i građani. U drugu grupu spadaju subjekti koji mogu pružiti podatke o krivičnom delu i učiniocu. To su subjekti koji saopštavanjem nadležnim organima činjenica i okolnosti vezanih za krivično delo i učinioca, daju svoj doprinos u donošenju odluke o preduzimanju krivičnog gonjenja. Treće su subjekti koji preduzimaju potražne i istražne radnje u pretkrivičnom postupku. To su po pravilu policija, a izuzetno u toj ulozi može da se pojavi i istražni sudija. Na kraju, četvrtu vrstu subjekata čine subjekti koji rukovode pretkrivičnim postupkom i odlučuju o utuženju, tj. o pokretanju krivičnog postupka (čl. 46. st. 1. i 2).¹⁶

U kontekstu opštih napomena o subjektima pretkrivičnog postupka pažnju zaslužuju i sledeće činjenice:

- Prvo, koji će se od prednje navedenih subjekata i u kom obimu pojaviti u konkretnom pretkrivičnom postupku, zavisi od obima već raspoloživog dokaznog materijala u momentu prvog „kontakta” javnog tužioca, odnosno policije sa konkretnim slučajem. Javni tužilac i policija su jedini subjekti bez kojih nema pretkrivičnog postupka i nisu samo specifični, već i njegovi neizostavni subjekti.

- Drugo, svi subjekti pretkrivičnog postupka su dužni da postupaju u skladu sa zakonom, poštujući slobode i prava građana i da obavljaju svoje dužnosti na najbolji mogući način. Samovolja i bilo kakva proizvoljnost su nedozvoljeni. Zakonik je predvideo niz instrumenata i mera u vezi sa primenom pojedinih radnji pretkrivičnog postupka, u cilju što potpunije zaštite građana.

- Treće, da bi se pretkrivični postupak uspešno realizovao, nije dovoljna samo pojedinačna aktivnost glavnih subjekata, već i njihov međusobni odnos i saradnja koji treba da budu puni tolerancije, razumevanja, a sve to uz poštovanje pravnih propisa, prvenstveno Ustava, ZKP, Zakona o policiji i drugih relevantnih zakonskih i podzakonskih akata.

- Četvrto, bez obzira o kojoj radnji pretkrivičnog postupka se radi, subjekti moraju prilikom njihovog preduzimanja da vode računa o dva zahteva koja nije nimalo lako podmiriti. To su efikasnost postupka i zaštita međunarodnom aktima i nacionalnim zakonodavstvom zagarantovanih sloboda i prava osumnjičenog i drugih učesnika postupka.¹⁷

15 Najčešće se u toj ulozi nalazi policija, što je i krajnje logično s obzirom na njenu glavnu ulogu, a to je borba protiv kriminaliteta, koja se realizuje kroz njene aktivnosti koje su vezane za otkrivanje krivičnih dela i njihovih učinioca, a isto tako ne treba zanemariti i njen preventivni aspekt suzbijanja kriminaliteta o kome se manje diskutuje i iz razloga što je manje vidljiva ova njena aktivnost (Vidi: Policija i pretkrivični i prethodni krivični postupak VŠUP, Beograd, 2003.).

16 Čl. 46. st. 2. tač. 1. ZKP.

17 S. Bejatović, Efikasnost krivičnog postupka kao međunarodni pravni standard, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010., str. 189.

- Peto, glavni i neizostavni subjekti prekrivičnog postupka su javni tužilac i policija. U skladu sa njihovom ključnom ulogom u realizaciji zadatka prekrivičnog postupka od posebnog značaja su sledeće činjenice vezane za njihov status u ovom postupku. Među ne malim brojem ovlašćenja javnog tužioca u ovom postupku, posmatrano sa aspekta teme rada, tu su pre svega: *Javni tužilac kao rukovodilac prekrivičnog postupka*, što je pre svega rezultat činjenice da je on jedini ovlašćeni tužilac za preduzimanje krivičnog gonjenja kod krivičnih dela za koja se goni po službenoj dužnosti; *Javni tužilac kao subjekat prijema krivične prijave* (Jedini ovlašćen držani organ za prijem krivičnih prijava je javni tužilac).¹⁸ Nakon prijema i razmatranja krivične prijave i priloga koji su uz nju dostavljeni, javni tužilac će doneti neku od sledećih odluka: Odbaciti krivičnu prijavu, pokrenuti krivični postupak ili zahtevati prikupljanje dopunskih obaveštenja. U slučaju da javni tužalac, analizirajući krivičnu prijavu i priloge uz nju dođe do zaključka da postoji osnovana sumnja da je određeno lice izvršilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, on će pokrenuti krivični postupak, i bez prethodnog sprovođenja prekrivičnog postupka. Formalnu odluku o samoj krivičnoj stvari u ovakvom slučaju javni tužilac ne donosi, već iniciranjem odgovarajućeg optužnog akta (zahteva za sprovođenje istrage, predloga za podizanje neposredne optužnice, neposredne optužnice, optužnog predloga i dr.) se automatski smatra da je krivična prijava prihvaćena. U slučaju da javni tužilac na osnovu podnete krivične prijave i priloga uz nju ne može da oceni da li su verovatni navodi prijave ili mu podaci u krivičnoj prijavi ne pružaju dovoljno osnova za pokretanje krivičnog postupka, on će preduzeti potrebne mere da bi prikupio dopunska obaveštenja i na osnovu njih doneo jednu od dve moguće odluke (odbaciti krivičnu prijavu ili pokrenuti krivični postupak). Javni tužilac može sam prikupljati potrebna obaveštenja i to pod istim uslovima i pravilima koja su propisana za policiju, a ukoliko nije u mogućnosti da to sam uradi, zahtevaće od policije da prikupi potrebna obaveštenja i da preduzme druge radnje radi otkrivanja krivičnog dela i učinioca.

Šesto, u vezi sa ovim postupkom Radna verzija ZKP RS donosi odedene novine. Među njima naznačajnije su četiri. To su: Prvo, promena naziva. Umesto dosadašnjeg prekrivičnog postupka predložen je naziv „predistražni postupak.“ Drugo, veća pažnja je posvećena rukovodećoj ulozi javnog tužioca u ovom postupku¹⁹. Treće, dati su još precizniji instrumenti za funkcionisanje rukovodeće uloge javnog tužioca u skladu sa intencijama zakonodavca. Npr. propisani su rokovi u kojima je policija dužna da obaveštava javnog tužioca o merama koje je preduzela po njegovom zahtevu ili samoinicijativno.²⁰ Četvrto, i u ovom postupku policija ima na raspolaganju već poznate operativno-taktičke mere i radnje koje preduzima u cilju pronalaženja učinioca krivičnog dela, sprečavanja njegovog sakrivanja ili

18 Čl. 224. st. 1. ZKP.

19 Reč je pre svega o čl. 291. Radne verzije Zakonika čija je sadržina posvećena samo ovom pitanju.

20 Vidi npr. čl. 288. st. 6. i čl. 292. st. 4. Radne verzije Zakonika.

bekstva, radi otkrivanja i obezbeđenja tragova krivičnog dela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz. Pored ovih mera, policija je takođe u ovom postupku ovlašćena da preduzima i dokazne radnje o čemu, bez odlaganja, mora da obavesti javnog tužioca. Među radnjama ovog karaktera najvažnija je radnja saslušanja osumnjičenog u vezi sa kojom se pravi razlika između saslušanja osumnjičenog koju može da obavi policija ili javni tužilac i saslušanja uhapšenog lica koje je jedino u nadležnosti javnog tužioca¹. U vezi sa ovim novinama za pozdraviti stav predlagača po pitanju rešenja koja idu u pravcu preciziranja i jačanja rukovodeće uloge javnog tužioca u ovom postupku, dok opravdanost ostalih novina u najmanju ruku treba još jednom preispitati.

2. Pojam, značaj i faktori efikasnosti prekrivičnog postupka (Opšte napomene)

Savremenu nauku krivičnog procesnog prava, a time i savremeno krivično procesno zakonodavstvo koje, sasvim opravdano, prati rezultate te nauke, karakteriše i jedan broj standarda²² koji s obzirom na svoj nespornan značaj i svoju univerzalnost imaju, slobodno se može reći, i međunarodno pravni karakter.²³ Među standardima ovog karaktera je i efikasnost otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela, tj. efikasnost i prekrivičnog i krivičnog postupka. Danas sa punom tačnošću se može konstatovati da je zahtev za efikasnošću otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela, zahtev za efikasnošću i prekrivičnog i krivičnog postupka jedna od važnijih osobenosti ne samo savremene nauke krivičnog procesnog prava, već i savremenog krivičnog procesnog zakonodavstva, odnosno kriminalne politike uopšte.²⁴ Brojni su razlozi koji opravdavaju ovakav jedan, sasvim ispravan, zahtev i u teoriji i u praksi. Među njima poseban značaj imaju dva. Prvi leži u nespornoj činjenici da je

-
- 21 G. Ilić, Krivično procesno zakonodavstvo Republike Srbije i standardi Evropske unije, Zbor. „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 47-48.
 - 22 O pojmu pravnih standarda vidi: D. Radulović, Krivično procesno zakonodavstvo Crne Gore i standardi Evropske unije, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 224; N. Matovski, Međunarodni pravni standardi o kaznenom (krivičnom) postupku, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br. 3/2009, str. 285.
 - 23 Vidi: S. Bejatović, Međunarodni pravni standardi u oblasti krivičnog procesnog prava i način njihove implementacije u Zakonik o krivičnom postupku, Zbor. „Zakonodavni postupak i kazneno zakonodavstvo“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2009, str. 75-122.
 - 24 Vidi: S. Bejatović, Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog procesnog prava i krivično procesno zakonodavstvo Srbije, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br. 3/08, str. 3-40. V. Đurđić, Krivičnoprocesno zakonodavstvo kao normativna pretpostavka efikasnosti postupanja u krivičnim stvarima, Zbor. „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008, str. 9-39. Vidi: Zbornik „Kazneno zakonodavstvo i zakonodavni postupak“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2009. god.

samo efikasno otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela jedan od instrumenata uspešne borbe protiv kriminaliteta i kao takav odgovara ciljevima i generalne i specijalne prevencije.²⁵ Nasuprot ovom, neefikasno otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela suprotno je ciljevima i generalne i specijalne prevencije. Kao takvo može i da ohrabruje potencijalne izvršioce krivičnih dela i izaziva, sasvim opravdano, i nezadovoljstvo javnosti čime ova problematika još više dobija na svom značaju.²⁶ Iz ovih, i ne samo ovih, razloga obaveza je svakog društva da stvori normativne kao i sve druge preduslove za što uspešniju borbu protiv kriminaliteta, za što uspešnije ostvarivanje ciljeva kriminalne politike uopšte, za što uspešnije otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela, za što uspešniji pretkrivični i krivični postupak. Drugo, zakonito otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela, odnosno zakonit krivični postupak ne znači samo takav postupak koji „osigurava da niko nevin ne bude osuđen, a da se krivcu izrekne krivična sankcija pod uslovima koje predviđa krivični zakon i na osnovu zakonito sprovedenog postupka“²⁷ nego i takav postupak koji to omogućava u najkraćem mogućem trajanju. I upravo polazeći od ovog, zahtev da okrivljenom mora biti suđeno u najkraćem mogućem roku potiče još iz vremena prosvetitelja²⁸, a kasnije je preuzet u savremeno pravo i svrstan u jedno od osnovnih prava građana. Kao takav potvrđen je, sasvim opravdano, i u međunarodnim pravnim aktima najvećeg ranga koja tretiraju problematiku sloboda i prava građana u kojima je pravo na suđenje u razumnom roku svrstano u kategoriju njihovih osnovnih prava.²⁹ Polazeći od ovog, u savremenom krivičnom procesnom pravu traže se rešenja kojima se stvara normativna osnova za što efikasniji postupak otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela shvaćen kako u smislu vremena njegovog trajanja, tako i u smislu zakonitosti preduzimanja svake od preduzetih radnji na ovom putu. Shodno ovome, u savremenoj nauci krivičnog procesnog prava i uporednom krivičnom procesnom zakonodavstvu mogućnosti za povećanje efikasnosti postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela uopšte, posmatrano sa normativnog aspekta, traže se npr. u: merama ubrzanja prethodnog krivičnog postupka (npr. putem širenja načela oportuniteta krivičnog gonjenja koji organima krivičnog gonjenja

25 S. Bejatović, *Krivičnoprocesno zakonodavstvo kao instrument suprotstavljanja kriminalitetu*, Zbor. „Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2009, str. 59.

26 Vidi: D. Radulović, *Efikasnost krivičnog postupka i njen uticaj na suzbijanje kriminaliteta*, Zbornik „Realne mogućnosti krivičnog zakonodavstva u suzbijanju kriminaliteta“, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju Jugoslavije, Beograd, 1997, str. 187. S. Bejatović, *Krivičnoprocesno zakonodavstvo kao instrument suprotstavljanja kriminalitetu*, Zbor. „Kontrola kriminaliteta i evropski standardi: stanje u Srbiji“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2009, str. 59.

27 Čl. 1. Zakonika o krivičnom postupku.

28 Vidi: Cesare Beccaria, *O zločinima i kaznama*, 1764.

29 Vidi čl. 6. tač.1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i čl. 14. tač. 3c Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

omogućava veće odbacivanje krivičnih prijava za bagatelni i sitni kriminalitet i time veću orijentaciju pravosudnih organa na složenije i teže krivične predmete³⁰); uvođenju posebnih, skraćenih, pojednostavljenih oblika postupanja za lakša krivična dela³¹; smanjivanju sudskih veća i proširenju funkcionalne nadležnosti sudije pojedinca; promenjenom pristupu pripremanja i vođenja glavnog pretresa; strožijem režimu predlaganja i izvođenja dokaza; ograničenjima u postupcima po pravnim lekovima; sve većoj primeni raznih vidova instituta sporazuma o priznanju krivice i sl.³² S obzirom na ovo, a u želji da se stvori normativna osnova za što efikasniji postupak otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela u poslednjih nekoliko decenija vrše se ne male intervencije u krivičnom procesnom zakonodavstvu uopšte.³³ Osnov opravdanosti ovakvih intervencija u krivičnom procesnom zakonodavstvu leži u nespornoj činjenici da je, i pored toga što su ne mali uzroci nedovoljne efikasnosti postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela van krivičnog procesnog zakonodavstva,³⁴ i normativna osnova jedan od veoma važnih faktora ove efikasnosti.³⁵

Kada je reč o prednje iznesenom zahtevu za efikasnošću otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela onda se neminovno mora voditi računa još o jednoj činjenici. To je da se praktična realizacija ovog zahteva mora da usaglasi sa još jednim neizostavnim zahtevom ovog postupka. To je da ta efikasnost ne ide na uštrb zakonitosti rešenja konkretne krivične stvari i ugrožavanja zagarantovanih sloboda i prava učesnika postupka, što nije lako usaglasiti. No, i pored svih teškoća ova dva zahteva moraju biti usaglašena. Jedino u slučaju njihove usaglašenosti može se govoriti o efikasnosti postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela. Ovo iz razloga što efikasnost otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela u sebi objedinjuje dve komponente. To su zakonitost rešenja krivične stvari i ostvarenje

30 Vidi: S. Bejatović i dr., Oportunitet krivičnog gonjenja, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2009.

31 U teoriji krivičnog procesnog prava prisutni su različiti nazivi za krivične postupke ovog karaktera (npr. sumarni, ubrzani, uprošćeni i sl.) Vidi: S. Brkić, Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme, Pravni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, 2004.

S. Bejatović, Sporazum o priznanju krivice i druge pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima i krivično procesno zakonodavstvo Srbije, Zbornik „Pravni sistem Srbije i standardi Evropske unije i Saveta Evrope“ knjiga IV, Pravni fakultet u Kragujevcu, Kragujevac, 2009, str. 85-106.

32 Vidi: V. Đurđić, Krivičnoprocesno zakonodavstvo kao normativna pretpostavka efikasnosti postupanja u krivičnim stvarima, Zbor. „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008, str. 9-39.

33 Vidi: S. Brkić, Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme, Pravni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, 2004.

34 O tome vidi zbornik „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008.

35 Vidi: Zbornik „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008.

tog cilja u što je moguće kraćem vremenskom intervalu i sa utroškom što je moguće manje sredstava. Shodno ovome, pod efikasnošću postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela uopšte podrazumeva se kako njegova kvalitativna komponenta (zakonitost vođenja postupka i donošenje pravilne i zakonite odluke od strane nadležnog državnog organa), tako i njegova kvantitativna komponenta (tj. vremensko trajanje postupka otkrivanja i dokazivanja). S obzirom na ovo, efikasnim postupkom otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela može se smatrati samo onaj postupak u kojem je u realno kratkom vremenskom intervalu donesena pravilna i zakonita odluka nadležnog državnog organa u vezi sa konkretnim krivičnim slučajem.

Imajući u vidu prednje izneseni značaj efikasnosti postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela uopšte, jedno od značajnih pitanja u vezi sa ovom problematikom je i pitanje faktora koji utiču na tu efikasnost i subjekata od čije efikasnosti rada ona zavisi. U vezi sa ovim faktorima posebnu pažnju zaslužuje i sledeća činjenica. Naime, polazeći od konstatovanog da efikasnost postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela u sebi objedinjuje dve međusobno povezane komponente (trajanje postupka i zakonitost rešenja konkretne krivične stvari) to su istovetni faktori i jedne i druge komponente. Odnosno, to su faktori koji utiču na efikasnost krivičnog postupka uopšte.³⁶ Shodno ovom, na efikasnost postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela posmatrano kao celina utiču brojni faktori. Među njima sledeće grupe faktora su ključne. To su: Složenost i težina konkretnog krivičnog predmeta; Organizacija pravosuđa; Međusobni odnosi i saradnja krivičnoprocesnih subjekata; Zloupotreba prava i zakonska norma.³⁷

Što se tiče subjekata od efikasnosti čijeg rada zavisi i efikasnost postupka otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela to su, može se slobodno reći, posmatrano u širem smislu reći svi subjekti pretkrivičnog i krivičnog postupka uopšte. Međutim, i pored tačnosti ovakve jedne konstatacije kada je reč o pretkrivičnom postupku tačno je i to da njegova efikasnost u najvećem mogućem stepenu zavisi i efikasnost rada policije i javnog tužilaštva. S obzirom na ovo, kada je reč o subjektima efikasnosti ovog postupka uopšte onda posebnu pažnju treba posvetiti upravo ovim subjektima.

3. Međusobni odnos i saradnja policije i drugih subjekata pretkrivičnog postupka kao faktor njegove efikasnosti

Jedan od značajnijih faktora koji utiču na efikasnost pretkrivičnog postupka shvaćenu u njegovom kvalitativnom i kvantitativnom smislu reći jeste i

36 Vidi: S. Bejatović, *Koncept istrage i njen uticaj na efikasnost postupanja u krivičnim stvarima*, Zbor. „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008, str. 108-133.

37 O pojedinačnim osobenostima svakog od ovih faktora vidi zbornik „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008.

međusobni odnos i saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka.³⁸ Da bi ovaj faktor bio u funkciji efikasnosti prekrivičnog postupka neophodno je da on bude obeležje celog njegovog toka, a ne samo pojedinih njegovih delova³⁹. Odnos i saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka da bi bio u funkciji što efikasnijeg prekrivičnog postupka mora da bude obeležje ne samo kod preduzimanja pojedinih operativno-taktičkih i istražnih radnji, već prekrivičnog postupka kao celine, s tim što konretn vid saradnje zavisi od vrste radnje koja se preduzima u ovom postupku u konkretnom slučaju. Jednom rečju samo profesionalni međusobni odnos i aktivna saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka su u funkciji efikasnosti prekrivičnog postupka shvaćenog u njegovoj kvalitativnoj i kvantitativnoj komponenti,⁴⁰ a time i u funkciji efikasnosti eventualnog kasnijeg krivičnog postupka kao celine. Bez aktivnog i profesionalnog odnosa i saradnje policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka nema ne samo njegovog trajanja u granicama nužnim za objektivno i potpuno rasvetljenje krivične stvari do stepena osnovane sumnje, kao zadatka prekrivičnog postupka, već nema ni adekvatne odluke javnog tužioca o pokretanju ili nepokretanju krivičnog postupka nakon završenog prekrivičnog postupka. Jednom rečju odnos i saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka mora da bude zasnovana na principima visoke profesionalizacije i aktivne saradnje i da kao takav počiva isključivo i samo na zakonu i odgovarajućem podzakonskom aktu. Svaka druga saradnja ne samo da bi bila nezakonita, već i kontraproduktivna⁴¹. I pored toga što posmatrano sa aspekta ovog faktora kao celine međusobni odnos i saradnja mora da bude obeležje svih subjekata prekrivičnog postupka ipak mora se priznati da je od posebnog značaja odnos policije i drugih subjekata ovog postupka. Ovo pre svega iz razloga što je policija, posmatrano sa aspekta broja i obima preduzimanja radnji u prekrivičnom postupku, vodeći subjekat ovog postupka. Ovakva jedna konstatacija važi i za predloženi model predistražnog postupka, i pored toga što je jedno od njegovih obeležja izraženija uloga javnog tužioca u istom. Međutim, praktično posmatrano i u pred-

38 Pored ovog faktora na efikasnost prekrivičnog postupka utiču i drugi faktori. U prvom redu to su: složenost i težina konkretnog krivičnog slučaja; organizacija aktivnih subjekata ovog postupka (policije, javnog tužilaštva i suda), zloupotreba prava i zakonska i podzakonska norma koja se odnosi na postupanje subjekta prekrivičnog postupka. (O tome vidi: Zbornik „Krivično zakonodavstvo, organizacija pravosuđa i efikasnost postupanja u krivičnim stvarima“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2008).

39 Imajući u vidu izneseno o predistražnom postupku u Radnoj verziji ZKP jasno je da, kada je reč o ovom njegovom aspektu-o međusobnom odnosu i saradnji njegovih subjekata, nema bitnije razlike između sadašnjeg prekrivičnog i novopredloženog predistražnog postupka.

40 O pojmu efikasnosti otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela vidi: S. Bejatović, Efikasnost krivičnog postupka kao međunarodni pravni standard, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 185.

41 S. Bejatović, Trajanje krivičnog postupka i njegov uticaj na prevenciju kriminaliteta, Zbornik „Delikti nasilja (Krivičnopravni i kriminološki aspekt)“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2002, str. 214.

loženom modelu predistražnog postupka policija je, nema sumnje, takođe i sasvim ispravno ne samo neizostavan, već i jedan od dva ključna subjekta ovog postupka. Drugo, u okviru odnosa policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka od ključnog je značaja njen odnos i saradnja sa javnim tužiocem. Osnov za ispravnost ovakve jedne konstatacije leži u činjenici da je javni tužilac rukovodilac prekrivičnog postupka a samim tim, i pored toga što je policija samostalan i nezavistan organ, ona je ipak u ovom postupku u izvesnom smislu podređena javnom tužiocu. Ovo proizilazi pre svega iz rukovodeće uloge javnog tužioca u prekrivičnom, predloženom predistražnom postupku⁴² koja se, posmatrano sa aspekta ovog odnosa, ogleda u sledećem: Prvo, policija i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih dela dužni su da postupe po svakom zahtevu nadležnog javnog tužioca (čl. 46. st. 3. ZKP). U slučaju da policija ili drugi državni organ ne postupe po zahtevu javnog tužioca, javni tužilac će obavestiti starešinu koji rukovodi organom, a po potrebi može i obavestiti ministra, vladu ili nadležno skupštinsko telo (čl. 46. st. 4. ZKP). Drugo, organi koji učestvuju u prekrivičnom postupku su dužni da o svakoj preduzetoj radnji obaveste nadležnog javnog tužioca. Blagovremeno obaveštenje javnog tužioca o krivičnom delu i preduzetim radnjama je od izuzetne važnosti kako za efikasnost prekrivičnog postupka, tako i za efikasnost krivičnog postupka kao celine. S obzirom na ovo za pozdraviti je rešenje Radne verzije ZKP po kome su precizirani rokovi u kojima je policija obavezna da obavesti javnog tužioca o radnjama koje je preduzela ne samo po njegovom zahtevu, već i samoinicijativno. Treće, javni tužilac kao rukovodilac prekrivičnog postupka koordinira i usmerava rad policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka s ciljem uspešne realizacije zadatka prekrivičnog postupka i donošenja adekvatne odluke o pokretanju ili nepokretanju krivičnog postupka⁴³.

U vezi sa odnosom ova dva subjekta prekrivičnog postupka treba istaći i to da su oni odvojeni, nezavisni organi. Njihova organizacija i delokrug rada regulisani su posebnim zakonima. Međutim, ovakav njihov položaj i pravna regulativa ne znači da je delovanje ova dva organa potpuno odvojeno i nezavisno. Ma koliko bili, svaki za sebe odvojeni i međusobno nezavisni, njihova saradnja je nužna. Od kvantiteta i kvaliteta te saradnje zavisi i uspešnost u radu oba ova organa. Saradnja policije i tužilaštva, po prirodi stvari, odnosi se uglavnom na prekrivični postupak. U ovoj fazi realno ima najviše prostora za saradnju ova dva organa, a rezultati te saradnje utiču kako na pokretanje, tako i na vođenje, a i na okončanje krivičnog postupka. Za razliku od ovog postupka saradnja ova dva subjekta je reda i u toku krivičnog postupka, ali je svakako ne treba zanemariti ni u ovom postupku. Međutim, ono što je učinjeno u prekrivičnom postupku u pogledu otkrivanja krivičnih dela i njihovih učinilaca, prikupljanju dokaza i kvaliteta prikupljenih

42 Čl. 46. st. 2. tač. 1. ZKP i čl. 291. st. 1. Radne verzije ZKP.

43 Na sličan način konkretizovana je rukovodeća uloga javnog tužioca i u predloženom modelu predistražnog postupka (čl. 291. Radne verzije ZKP).

dokaza utiče na ceo tok krivičnog postupka i na neki način daju pečat celom postupku. Od međusobne saradnje ova dva organa zavisiće da li će uopšte doći do krivičnog postupka, kako će se on okončati, kao i to da li će sam krivični postupak biti i efikasan. S obzirom na ovo, saradnja policije i javnog tužilaštva veoma je bitan uslov za ceo tok krivičnog postupka i često mu određuje konačnu sudbinu.

Međusobni odnos i saradnja policije i javnog tužilaštva manifestuje se kod svih radnji koje policija preduzima u pretkrivičnom postupku, a one su kada je reč o ovom odnosu dvostruke. To su najpre aktivnosti koje policija preduzima samostalno, a zatim tu su i aktivnosti koje policija preduzima po zahtevu i odobrenju javnog tužioca.

Pravni osnov za samostalno preduzimanje radnji od strane policije u pretkrivičnom postupku je odredba čl. 225. ZKP. Prema istoj u cilju ostvarivanja svog osnovnog zadatka⁴⁴ policija može tražiti potrebna obaveštenja od građana, vršiti pregled prevoznih sredstava putnika i prtljaga, za neophodno potrebno vreme ograničiti kretanje na određenom prostoru, da preduzme potrebne mere u vezi sa utvrđivanjem istovetnosti lica i predmeta, da raspiše potragu za licem i stvarima, da vrši pregled objekata i prostorija državnih organa, preduzeća, radnji i drugih pravnih lica, ostvari uvid u njihovu dokumentaciju i da je po potrebi oduzme, kao i da preduzmu druge potrebne mere i radnje. U vezi sa ovim svojim aktivnostima policija sastavlja zapisnik ili službenu belešku. Dalje, pod zakonom određenim uslovima policija može od osumnjičenog privremeno, a najduže do tri dana, oduzeti vozačku dozvolu (čl. 225. st. 3. ZKP). Zatim, tu su i ovlašćenja policije u pogledu pozivanja građana radi prikupljanja obaveštenja, promene svojstva građana u toku prikupljanja obaveštenja, pozivanja građana u svojstvu osumnjičenog i saslušanje osumnjičenog lica (čl. 226. ZKP). Pored ovog, u okviru ovih radnji je posebno važno istaći pravo policije da sasluša osumnjičeno lice, pri čemu ta radnja, kada je obavljena po pravilima ZKP, ima snagu dokaza koji se može koristiti tokom celog krivičnog postupka. U vezi sa ovim bitno je napomenuti da zapisnik o ovom saslušanju predstavlja dokaz i kada saslušanju osumnjičenog u policiji nije prisustvovao javni tužilac. Javni tužilac nema obavezu da ovom saslušanju prisustvuje, ali policija je dužna da ga obavesti o tome. Na kraju, pored navedenih radnji, policija ima pravo i da samostalno preduzme jedan broj radnji, koje ZKP naziva radnjama dokazivanja. To su: privremeno oduzimanje predmeta, pretresanje stana i lica, uviđaj i veštačenja koja ne trpe odlaganje (osim obdukcije i ekshumacije leša). Zatim, tu je i pravo policije da izvrši i prepoznavanje lica. Značaj ovih radnji dokazivanja koje su preduzete od strane policije sastoji se u tome da one imaju dokaznu snagu u krivičnom postupku. Naravno ovo samo pod pretpostavkom

⁴⁴ Shodno čl. 225. st.1. ZKP to je pronalaženje učinioca krivičnog dela, sprečavanje da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne, otkrivanje i obezbeđenje tragova krivičnog dela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i prikupljanje svih obaveštenja koja bi mogla da budu od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka.

da su preduzete u skladu sa Zakonikom. Pored iznesenog, jedno od važnih prava policije, koje ona preuzima samostalno, je pravo policije da neko lice liše slobode pod uslovom da postoje razlozi za pritvor predviđeni ZKP.⁴⁵

Prednje iznesene radnje policija uglavnom u okviru svog delokruga posla preuzima potpuno samostalno na osnovu zakona. Te radnje su, same po sebi, dovoljne da se ostvari svrha delovanja policije – da se otkrije krivično delo i učinilac, prikupe dokazi o tome i podnese krivična prijava. Tako posmatrano, ovom radu policije nije potrebna saradnja sa tužilaštvom. Međutim, to je samo privid. Da bi policija uspešno obavila ovaj deo svog posla saradnja sa tužilaštvom je ne samo poželjna, već i nužna. Ove činjenice je svestan i zakonodavac koji izričito normira tu saradnju. O potvrdi ovoga najbolje govori odredba čl. 46. st. 3. ZKP. Prema istoj, svi organi koji učestvuju u pretkrivičnom postupkom, a time i policija imaju dužnost da nadležnog javnog tužioca obaveste o svakoj preduzetoj radnji. Osim toga, policija, kao i drugi državni ograni nadležni za otkrivanje krivičnih dela dužni su da postupe po svakom zahtevu nadležnog javnog tužioca.⁴⁶

Dругу grupu radnji koje policija preuzima u pretkrivičnom postupku su radnje koje se preduzimaju po zahtevu ili po odobrenju javnog tužioca. Najvažnija radnja policije u pretkrivičnom postupku ovog karaktera je prikupljanje potrebnih obaveštenja. Zahtev javnog tužioca za prikupljanje potrebnih obaveštenja javiće se onda kada je javnom tužiocu podneta krivična prijava, a on iz same prijave ne može da oceni da li su verovatni njeni navodi, ili ako podnosilac u prijavi ne pruža dovoljno osnova da se može o njoj odlučiti, odnosno ako je samo do javnog tužioca dopro glas da je izvršeno neko krivično delo. U ovakvom slučaju javni tužilac može neke od ovih dilema rešiti sam, a u rešavanju problema može se obratiti i policiji da prikupi potrebna obaveštenja i da preduzme druge mere radi otkrivanja krivičnog dela i učinioca (čl. 235. st. m2. ZKP). Javni tužilac uvek može tražiti da ga policija obavesti o merama koje je preduzela, a obaveza je policije da mu bez odlaganja odgovori (čl. 235. st. 3. ZKP). Posmatrano sa aspekta predloženog modela predistražnog postupka razlika je preciziranje roka (najkasnije 30 dana) u kojem je policija obavezna da obavesti javnog tužioca o merama koje je preduzela, što može da ima za posledicu aktivnije postupanje policije po ovakvim zahtevima i kao takvo je za pozdraviti⁴⁷. Dalje, policija uz prethodno odobrenje javnog tužioca ima pravo da uzme otiske prstiju od lica za koje postoji verovatnoća da su mogli doći u dodir sa predmetima. Lice prema kome je ova radnja preduzeta ima pravo pritužbe

45 O ovome detaljnije vidi: V. Đurđić, Evropski standardi zaštite sloboda i prava osumnjičenih i okrivljenih lica, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 173-178.

46 Vrsta, način i karakter samoinicijativnog preduzimanja radnji od strane policije u predloženom modelu predistražnog postupka uglavnom je idnetičan vrstama, načinu i karakteru ovih radnji u našem pozitivnom krivičnom procesnom zakonodavstvu. Izvesne razlike nisu od suštinskog značaja (Vidi čl. 292-298. Radne verzije ZKP).

47 Vidi čl. 288. st. 6. Radne verzije ZKP.

javnom tužiocu, ili neposredno višem organ policije. (čl. 231. st. 3. i 4. ZKP). Ili, ako se ova vrsta radnji posmatra sa aspekta predloženog modela predistražnog postupka onda vredna pažnje je odredba čl. 292. st. 3. Radne verzije Zakonika prema kojoj po odobrenju javnog tužioca policija može, u cilju ostvarivanja svog osnovnog zadatka u ovom postupku, „pribaviti evidenciju ostvarene telefonske komunikacije, korišćenih baznih stanica ili izvršiti lociranje mesta sa kojeg se obavlja komunikacija.“

Iz nekoliko prednje navedenih primera kako našeg pozitivnog krivičnog procesnog zakonodavstva, tako i iz predloženog modela predistražnog postupka može se zaključiti da je zakonom regulisan međusobni odnos policije i javnog tužilaštva i iz istog proizilazi da je javno tužilaštvo u pretkrivičnom-predistražnom postupku nadređeno policiji. Pored ovog ovi primeri govore i u prilog konstatacije o po prilično preciznom normativnom regulisanju odnosa policije i javnog tužilaštva u ovom postupku. Međutim, i pored toga što je je odnos policije i javnog tužilaštva postavljen tako da ne izaziva skoro nikakvu dilemu, u praksi se mogu javiti i javljaju se ne mali problemi. Oni su pre svega rezultat činjenice da je policija poseban i nezavisan organ od javnog tužilaštva i da tužilaštvo nema delotvorne zakonske mehanizme da ostvari nadređenost nad policijom. Istina, zakonodavac za slučaj nesaradnje policije i tužilaštva daje pravo javnom tužiocu da obavesti starešinu koji rukovodi organom, odnosno pravo da obavesti nadležnog ministra, vladu ili skupštinsko telo, u situacijama kada policija ili drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca, i na tome može sve da se završi. Da li će obaveštenje koje javni tužilac uputi uopšte izazvati neku reakciju, tužilac o tome ne dobija nikakvu povratnu informaciju.⁴⁸ Sa druge strane, takvo obaveštenje ne obavezuje organe kojima tužilac može da se obrati. Praktična realnost je ta da javno tužilaštvo realno svojim autoritetom ne može da utiče na stav i ponašanje ministara, vlade i odgovarajućih skupštinskih tela. Otuda ovakvo normativno rešenje može da predstavlja mrtvo slovo na papiru. Da bi se ostvarila rukovodeća uloga javnog tužioca u pretkrivičnom postupku, a u okviru toga da bi se, pre svega, obezbedilo postupanje policije po zahtevima javnog tužilaštva nedostaju dodatna zakonska rešenja koja bi to konkretizovala i učinila funkcionalno delotvornijim. U nedostatku zakonskih okvira koji bi saradnju policije i tužilaštva učinili efikasnijom treba primeniti metod koji svoju izričitu podlogu nema u pravnoj normi. To je odnos lične saradnje i kontakata pripadnika policije i tužilaštva.⁴⁹ Potrebno je da se pripadnici policije i tužilaštva imaju dobru ličnu komunikaciju. Takva komunikacija ne treba samo i isključivo da bude vezana za sam posao koji obavljaju policija i tužilaštvo. Tek kada se uspostavi takav odnos između pripadnika policije i tužilaštva, kao

48 B. Banović i dr., *Policija i pretkrivični i prethodni krivični postupak*, VŠUP, Beograd, 2003, str. 49-57.

49 Z. Šulović, *Policijsko-tužilačka saradnja i njen doprinos efikasnosti otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela*, Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 299.

nadgradnja dolazi i uspešna saradnja u domenu poslova koji obavljaju ovi organi. Samo ovakva jedna saradnja policije i tužilaštva je osnov uspešne institucionalne saradnje ovih organa. U praktičnoj realizaciji ovako uspostavljene saradnje u slučajevima kada npr. dođe do promene propisa koji se odnose kako na krivični postupak, tako i na materijalno krivično pravo, javni tužioci treba pripadnike policije da upoznaju sa suštinom tih promena, kako će te promene uticati na postupanje kako policije, tako i tužilaštva, koji su mogući problemi u praksi i kako je te probleme moguće rešiti. Zatim, u vezi sa postupanjem policije i tužilaštva, problemima koje imaju u radu, kao i problemima u međusobnoj saradnji treba održavati povremene sastanke na kojima će ta tematika biti tretirana. Isto tako, u aktivnostima koje preduzima policija poželjno je aktivno učešće javnog tužioca, što posebno treba da bude praksa na onim radnjama policije čiji rezultati preduzimanja kasnije mogu poslužiti dokaz u krivičnom postupku. Tako npr. kod saslušanja osumnjičenog, iako se ono može obaviti bez prisustva javnog tužioca, bitno je da javni tužilac tome prisustvuje. Ovo zbog toga što je to garant kvalitetnijem i potpunijem sačinjavanju zapisnika o saslušanju. Prilikom i svih drugih radnji koje preduzima policija, a kojima prisustvuje javni tužilac (uviđaj, prepoznavanje lica i dr.), javni tužilac može i treba da daje sugestije pripadnicima policije kako te radnje da obave najefikasnije i što je najvažnije u skladu sa zakonom, kako bi kasnije to bio validan dokaz u krivičnom postupku. Kod postupanja policije u konkretnim predmetima, naročito kada su oni obimni i složeni, javni tužilac ne treba samo da bude obavešten o tome šta je policija preduzela, već i o drugim okolnostima konkretnog krivičnog slučaja. Jednom rečju, javni tužilac treba da bude aktivno uključen u radnje policije, da im daje smernice u radu, sugestije koje dokaze i kako treba pribaviti, i da im stoji na raspolaganju u svim situacijama kada policija ima potrebu da sa tužiocem obavi konsultaciju o tome šta i kako uraditi u nekoj konkretnoj situaciji koja je aktuelna u predmetu po kome policija postupa. Samo ovakva jedna saradnja policije i javnog tužilaštva dovešće do toga da krivična prijava koju na kraju formira policija, a potom i dostavlja javnom tužilaštvu bude kvalitetna i potpuna, a na taj način će i javni tužilac imati manje problema pri postupanju po primljenoj krivičnoj prijavi. Time će se izbeći, ili u velikoj meri smanjiti, potreba za prikupljanjem dodatnih potrebnih dopunskih obaveštenja, nakon podnošenja krivične prijave. Odnosno, samo na ovakav jedan način dobija se ne samo na kvalitetu pretkrivičnog postupka, već je i sam krivični postupak brži i efikasniji. Naravno, ukoliko je ovaj model saradnje policije i javnog tužilaštva izostao u fazi pripremanja krivične prijave, taj nedostatak se može nadoknaditi nakon podnošenja krivične prijave. Izloženi oblik saradnje policije i tužilaštva je poželjan i u fazi prikupljanja potrebnih obaveštenja nakon podnošenja krivične prijave. Adekvatna saradnja ovih organa će nužno poboljšati kvalitet rada i prikupljenih obaveštenja i dokaza, ali i poboljšati brzinu i efikasnost samog krivičnog postupka. U skladu jednom jednom treba istaći da kvalitet saradnje

između policije i javnog tužilaštva utiče i na efikasnost kasnijeg krivičnog postupka, usled čega se takođe istom mora posvetiti puna pažnja. Taj uticaj je direktno proporcionalan, tako da ukoliko je kvalitet saradnje bolji, to je krivični postupak efikasniji i suprotno. Najkraće rečeno ukoliko su policija i tužilaštvo dobro uradili svoj posao u prekrivičnom postupku i ceo krivični postupak će biti brz i efikasan. Obrnuto, ako je ovaj posao loše urađen krivični postupak ne može biti ni brz, a time ni efikasan. U slučaju da u ovoj fazi postupka neki dokazi nisu prikupljeni nekada ih u kasnijim fazama postupka uopšte nije moguće ni pribaviti. Takođe, ako je neki dokaz nezakonito pribavljen, često je posledica ta da tu situaciju više nije moguće popraviti do kraja krivičnog postupka.

Na kraju u vezi sa saradnjom policije i javnog tužilaštva posebnu pažnju zaslužuje sledeća činjenica. Ona je vezana za predloženi model istrage, odnosno predistražnog i istražnog postupka u Radnoj verziji ZKP. Skoro da se u ovome momentu bez dileme može zaključiti da će u predstojećem ZKP biti napuštan sudski model istrage i da će i Srbija po ugledu na ne mali broj evropskih država dobiti tužilački model istrage⁵⁰. U takvom slučaju odnos ova dva subjekta biće još znatno aktuelniji iz razloga što će u istom policija imati mnogo značajniju ulogu u ovoj fazi postupka. Kroz tužilačku istragu nužno je da saradnja između policije i tužilaštva bude mnogo intenzivnija, ali i kvalitetnija nego što je to bilo do sada. Nužno je da ona bude zasnovana na određenim opšteprihvaćenim principa vezanim za ovaj model istrage, među kojima ključno mesto mora da nađe princip striktnog razgraničenja nadležnosti kako ovih tako i drugih subjekata istrage, što nije slučaj u predloženom modelu istrage u Radnoj verziji ZKP. Nema dileme, promena koncepta istrage će, u ne malom stepenu, uticati i na promenu odnosa i saradnje između policije i javnog tužilaštva.⁵¹ Ako želimo da taj odnos, kao i tužilački model istrage uopšte bude u funkciji onoga zbog čega se napušta sudski model istrage, a to je efikasnost istražnog, a time i celog krivičnog postupka onda taj model istrage mora da bude razrađen na način drugačiji od načina predloženog u Radnoj verziji ovog zakonskog projekta.

Kada je reč o saradnji policije i istražnog sudije⁵² ona se pre svega manifestuje na polju radnji koje policija preduzima po zahtevu ili odobrenju istražnog sudije. U ovom kontekstu policija ima pravo da uz prethodno odobrenje istražnog sudije, fotografiše osumnjičenog, uzme otiske njegovih prstiju, javno objavi fotografiju osumnjičenog i preduzme druge radnje potrebne za utvrđivanje identiteta (čl. 231. st. 2. ZKP). Ove radnje policija preduzima kada je neophodno

50 O tome vidi: G. Ilić, Krivično procesno zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije (Stepen usaglašenosti, putevi i razlozi neophodnosti potpunog usaglašavanja), Zbornik „Krivično zakonodavstvo Srbije i standardi Evropske unije“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, 2010, str. 48-49.

51 S. Bejatović, Tužilački koncept istrage kao jedno od obeležja savremenog krivičnog procesnog zakonodavstva u zemljama bivše SFRJ i Srbiji, Zbornik „Pravo zemalja u regionu“, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2010, str. 242-264.

52 Prema radnoj verziji ZKP reč je o „Sudiji za prethodni postupak“.

utvrditi istovetnost nekog lica, odnosno u drugim slučajevima od interesa za uspešno vođenje postupka. Ili, policija po naredbi suda može preduzimati i radnje dokazivanja: pretresanja stana i lica, privremeno oduzimanje predmeta i uviđaj (ovde je u pitanju tzv. naknadni uviđaj, kada je potrebno utvrditi činjenice na terenu nakon izvršenog krivičnog dela i često izvršenog prvobitnog uviđaja). Zatim, policija ima pravo da prikuplja obaveštenja i od lica koja se nalaze u pritvoru. Za ovo je potrebno odobrenje istražnog sudije, odnosno predsednika veća. Uslov za ovu radnju policije je da je to potrebno radi otkrivanja drugih krivičnih dela i učinilaca. Ovim radnjama prisustvuje istražni sudija, ili predsednik veća, odnosno sudija koga oni odrede, a tome ima pravo da prisustvuje i branilac okrivljenog ako pritvorenik to zahteva (čl. 226. st. 10. ZKP). Posmatrano sa aspekta odnosa ova dva subjekta poseban značaj imaju radnje policije koje se sastoje u nadzoru i snimanju telefonskih i drugih razgovora ili komunikacija. Ova mera sprovodi se samo ako postoji naredba istražnog sudije. Zakonikom su predviđeni uslovi u pogledu razloga za primenu mere, kao i ograničeno njeno trajanje. Značaj ove radnje koje policija preduzima sastoji se u tome što podaci dobijeni primenom ove mere mogu da se koriste kao dokaz u krivičnom postupku (čl. 504e-504z. ZKP).⁵³

Kada je reč o odnosu ova dva subjekta u predistražnom postupku, odnosno istrazi u smislu odgovarajućih odredaba Radne verzije ZKP onda za ovaj odnos od posebnog su značaja pitanja koja se tiču posebnih dokaznih radnji⁵⁴ i, čini se po prilično diskutabilnog, angažovanja policije od strane sudije za prethodni postupak kao aktivnog subjekta preduzimanja dokaznih radnji u korist osumnjičenog lica⁵⁵. Ne ulazeći u detaljan prikaz predloženih rešenja može se zaključiti da saradnja policije i suda (pre svega istražnog sudije – sudije za prethodnu istragu) u pretkrivičnom postupku, a što u celosti važi i za predloženi model predistražnog i istražnog postupka, da bi bila u funkciji njegove efikasnosti mora da bude zasnovana na istim principima, kao i saradnja javnog tužioca i policije. I u ovom slučaju samo ona saradnja policije i suda koja je zasnovana na principima visoke profesionalizacije i aktivne saradnje i koja kao takva počiva isključivo i samo na zakonu i odgovarajućem podzakonskom aktu je u funkciji efikasnosti eventualnog kasnijeg krivičnog postupka. Bez aktivnog i profesionalnog odnosa i saradnje policije i drugih subjekata pretkrivičnog postupka nema ne samo njegovog trajanja u granicama nužnim za objektivno i potpuno rasvetljenje krivične stvari do stepena osnovane sumnje, kao zadatka pretkrivičnog postupka, već nema ni adekvatne odluke javnog tužioca o pokretanju ili nepokretanju krivičnog postupka nakon završenog pretkrivičnog postupka. Jednom rečju odnos i saradnja policije i drugih subjekata pretkrivičnog postupka mora da bude zasnovana na principima visoke profesionalizacije i aktivne saradnje i da kao takav počiva isključivo i samo na

⁵³ M. Škulić, *Krivično procesno pravo*, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2009, str. 270.

⁵⁴ Čl. 167-193. Radne verzije ZKP.

⁵⁵ Čl. 307. Radne verzije ZKP.

zakonu i odgovarajućem podzakonskom aktu. Svaka druga saradnja ne samo da bi bila nezakonita, već i kontraproduktivna.

Na kraju kada je reč o ovom faktoru efikasnosti otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela, odnosno efikasnosti prekrivičnog postupka treba još jednom istaći da se ta saradnja ne ograničava samo na saradnju policije sa jedne strane i javnog tužilaštva i suda (pre svega istražnog sudije) sa druge strane. Nasuprot. I pored toga što se ovoj saradnji mora posvetiti posebna pažnja ne sme se zaobići ni činjenica saradnje policije i sa drugim subjektima prekrivičnog postupka, a oni mogu da budu brojni što je sve u zavisnosti od konkretne krivične stvari. Međutim, bez obzira o kojim subjektima se radi, tj. jednom rečju kazano saradnja policije sa bilo kojim subjektom prekrivičnog postupka mora ne samo da bude aktivna, već i zasnovana isključivo i samo na zakonu i odgovarajućem podzakonskom aktu. Aktivan međusobni odnos i profesionalna saradnja mora da bude obeležje svih subjekata prekrivičnog postupka. Samo u slučajevima kada postoji ta saradnja, odnosno samo u krivičnim slučajevima u kojima policija saraduje sa svim subjektima prekrivičnog postupka na principima aktivnosti i profesionalizma koji se kreće u okvirima odgovarajućeg zakona i podzakonskog akta može se tvrditi da postoji realna pretpostavka za efikasno otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela shvaćeno u njegovom kvalitativnom i kvantitativnom smislu. U protivnom ne samo da nema efikasnosti, već nema ni uspeha na polju borbe protiv kriminaliteta uopšte. Iz ovog, i ne samo ovog razloga ovom faktoru efikasnosti otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela, efikasnosti ne samo prekrivičnog, već i krivičnog postupka kao celine mora biti posvećena posebna pažnja.

4. Zaključna razmatranja i predlozi de lege ferenda

Jedan od značajnijih faktora koji utiču na efikasnost prekrivičnog postupka shvaćenu u njegovom kvalitativnom i kvantitativnom smislu reči je i međusobni odnos i saradnja policije i njegovih drugih subjekata. Da bi ovaj faktor bio u funkciji efikasnosti prekrivičnog postupka neophodno je da on bude obeležje celog njegovog toka, a ne samo pojedinih njegovih delova. Odnos i saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka da bi bio u funkciji što efikasnijeg prekrivičnog postupka mora da bude obeležje ne samo kod preduzimanja pojedinih operativno-taktičkih i istražnih radnji već prekrivičnog postupka kao celine s tim što konkretni vid saradnje zavisi od vrste radnje koja se preduzima u ovom postupku u konkretnom slučaju. Jedno rečju samo profesionalni međusobni odnos i aktivna saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka su u funkciji efikasnosti prekrivičnog postupka shvaćenog u njegovoj kvalitativnoj i kvantitativnoj komponenti, a time i u funkciji efikasnosti eventualnog kasnijeg krivičnog postupka kao celine. Bez aktivnog i profesionalnog odnosa i saradnje policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka nema ne samo njegovog trajanja u granicama nužnim za objektivno i potpuno rasvetljenje krivične stvari do stepena osnovane sumnje, kao zadatka prekrivičnog postupka, već nema ni adekvatne odluke javnog tužioca o pokretanju ili

nepokretanju krivičnog postupka nakon završenog prekrivičnog postupka. Jednom rečju odnos i saradnja policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka mora da bude zasnovana na principima visoke profesionalizacije i aktivne saradnje i da kao takva počiva isključivo i samo na zakonu i odgovarajućem podzakonskom aktu. Svaka druga saradnja ne samo da bi bila nezakonita već, i kontraproduktivna.

I pored toga što posmatrano sa aspekta ovog faktora kao celine međusobni odnos i saradnja mora da bude obeležje svih subjekata prekrivičnog postupka ipak mora se priznati da je od posebnog značaja odnos policije i drugih subjekata ovog postupka. Ovo pre svega iz razloga što je policija, posmatrano sa aspekta broja i obima preduzimanja radnji u prekrivičnim postupku, jedan od dva vodeća subjekta ovog postupka. Drugo, u okviru odnosa policije i drugih subjekata prekrivičnog postupka od izuzetnog je značaja njen odnos i saradnja sa javnim tužiocem. Osnov za ispravnost ovakve jedne konstatacije leži u činjenici da je javni tužilac rukovodilac prekrivičnog postupka, a samim tim, i pored toga što je policija samostalan i nezavistan organ, ona je ipak u ovom postupku u izvesnom smislu podređena javnom tužiocu. Ovo proizilazi pre svega iz rukovodeće uloge javnog tužioca u prekrivičnom postupku. Kada je reč o saradnji ova dva subjekta onda pažnju zaslužuje i činjenica da pozitivna zakonska norma kao ni rešenja predložena u Radnoj verziji novog ZKP ne daju podlogu za željeni stepen praktične saradnje ova dva subjekta. Usled ovog – do donošenja zakonskih okvira koji bi saradnju policije i tužilaštva učinili efikasnijom treba primeniti metod koji svoju izričitu podlogu nema u pravnoj normi, ali je itekako poželjan. To je odnos lične saradnje i kontakata pripadnika policije i tužilaštva. Potrebno je da pripadnici policije i tužilaštva imaju dobru ličnu komunikaciju. Tek kada se uspostavi takav odnos između pripadnika policije i tužilaštva, kao nadgradnja dolazi i uspešna saradnja u domenu poslova koji obavljaju ovi organi. Samo ovakva jedna saradnja policije i tužilaštva je osnov uspešne institucionalne saradnje ovih organa.

U vezi sa saradnjom policije i javnog tužilaštva pažnju zaslužuje i još jedna činjenica. Ona je vezana za predstojeći model istrage i predistražnog postupka u našem krivičnom procesnom zakonodavstvu. Skoro da se u ovome momentu bez dileme može zaključiti da će u predstojećem ZKP biti napuštan sudski model istrage i da će i Srbija po ugledu na ne mali broj evropskih država dobiti tužilački model istrage. U takvom slučaju odnos ova dva subjekta biće još aktuelniji iz razloga što će u istom policija imati značajniju ulogu u ovoj fazi postupka. Kroz tužilačku istragu nužno je da saradnja između policije i tužilaštva bude mnogo intenzivnija ali i kvalitetnija nego što je to sada. Nužno je da ona bude zasnovana na određenim opšteprihvaćenim principa vezanim za ovaj model istrage, među kojima ključno mesto mora da nađe princip striktnog razgraničenja nadležnosti kako ovih, tako i drugih subjekata predistražnog i istražnog postupka, što nije slučaj u predloženom modelu istrage u Radnoj verziji ZKP. Nema dileme, promena koncepta istrage će, u ne malom stepenu, uticati i na promenu odnosa i saradnje između policije i javnog

tužilaštva. Ako želimo da taj odnos, kao i tužilački model istrage uopšte bude u funkciji onoga zbog čega se napušta sudski model istrage, a to je efikasnost istražnog a time i celog krivičnog postupka onda taj model istrage mora da bude razrađen na način drugačiji od načina predloženog u Radnoj verziji ovog zakonskog projekta.

*

*

*

Dragana CVOROVIC, LL.M
Junior Associate at the Police Academy in Belgrade

*RELATIONSHIP BETWEEN POLICE AND OTHER SUBJECTS OF
PRE-TRIAL PROCEEDINGS AS A FACTOR OF ITS EFFICIENCY AND DRAFT
VERSION OF CRIMINAL PROCEDURE CODE
OF THE REPUBLIC OF SERBIA*

This paper deals with the relationship between police and other subjects of pre-trial process and its impact at the efficiency of criminal process in both qualitative and quantitative manner. Accordingly, the subject-matter has been analyzed through three groups of questions. First, it is concerned with general remarks about pre-trial proceeding, its subjects and concrete actions and particularly, its importance for the decision of public prosecutor to press charges or stop the conviction. Furthermore, within the second group of issues, the author analyzes the concept, importance and factors of the efficiency of pre-trial process emphasizing the significance of mutual relations between participating subjects for its efficiency. Besides, author points out to other factors of efficiency such as: diversion principle, complexity and seriousness of a criminal case, legal provision, organization of the subjects of pre-trial process, misuse of law, number of crime reports, etc. The third group of questions is devoted to the relation between police and other subjects in pre-trial process (mainly public prosecutor and investigative judge) and the influence of this relation to its efficiency. Also, legal solutions for mutual relations between police, public prosecutor and other subjects of pre-investigative and investigative procedure proposed in Draft Criminal Procedure Code have been analyzed respectively. Finally, author gives concluding remarks and de lege ferenda suggestions developed in the course of researching this issue.

Key words: *Criminal Procedural Legislation, pre-trial process, pre-investigative process, efficiency, public prosecutor, police, investigative judge, factors of the efficiency, Draft Serbian Criminal Procedure Code.*